

Lieksan kaupungin lausunto aineettoman kulttuuriperinnön toimenpideohjelmasta 2023-2028

Kaupunginhallitus 20.03.2023 § 101
138/00.04.00/2023

Valmistelija

Museonjohtaja

Museovirasto pyytää Lieksan kaupungin lausuntoa Aineettoman kulttuuriperinnön toimenpideohjelmasta 2023-2028.

Unescon yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta hyväksyttiin vuonna 2003 Unescon yleiskokouksessa. Sopimuksen merkitys on tunnustettu laajasti ympäri maailman, ja jo 180 valtiota on liittynyt sopimukseen. Suomessa sopimus saatettiin voimaan vuonna 2013 ja sen kansallisesta toimeenpanosta vastaa Museovirasto.

Toimenpideohjelmassa esitellään Suomessa tehtävää työtä aineettoman kulttuuriperinnön suojelemiseksi. Ohjelmaan sisältyy kahdeksan tavoitelukua, jotka ovat toimeenpano Suomessa, toimijat suojelutyössä, strateginen kehitys ja rahoitus, koulutus ja kasvatus, tutkimus suojelutyön tukena, näkyvyys ja media, kansainvälinen yhteistyö sekä aineettoman kulttuuriperinnön merkitys yhteiskunnassa. Tavoitelukuihin sisältyvät myös toimenpidelinjaukset

Nyt laadittu Aineettoman kulttuuriperinnön toimenpideohjelma kattaa vuodet 2023–2028. Käsillä olevan ohjelman taustalla on Suomen ensimmäinen määräaikaisraportointi Unescolle aineettoman kulttuuriperinnön yleissopimuksen toteuttamisesta vuodelta 2022. Myös aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmä on osallistunut ohjelman laatimiseen.

Toimenpideohjelman tavoitteena on kuvata ja linjata Unescon sopimukseen liittyvää työtä Suomessa. Samalla siinä kerrotaan, kuinka sopimuksen tavoitteisiin vastataan kansallisella tasolla. Ohjelma toimii Museoviraston työn tukena sopimuksen toimeenpanossa. Samalla se antaa tietoa aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisen tilasta Suomessa. Toivomme toimenpideohjelman innostavan uusien verkostojen luomiseen ja elävän, aineettoman kulttuuriperinnön pariin käytön ja suojelun kehittämiseksi.

Lausunnot pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuu lausuntopyyntöön 31.3.2023 mennessä.

Lieksan kaupungin lausunto:

Lieksan kaupunki kiinnittää aineettoman kulttuuriperinnön toimenpideohjelmassa huomiota museoiden ja muistiorganisaatioiden rooliin. Toimenpideohjelma sysää liikaa vastuuta yhteisöille ja kolmannelle sektorille, joilla ei ole edellytyksiä tunnistaa, tallentaa tai säilyttää aineetonta kulttuuriperintöä. Toiseksi kiinnitetään huomiota toimenpideohjelman kulttuuri-käsitykseen ja sen staattisuuteen. Toimenpideohjelman tavoite ei tulisi olla suojelu ja säilyttäminen, vaan aineettoman kulttuuriperinnön tunnetuksi tekeminen ja vaalimisen tukeminen elinvoimatekijänä ja voimavarana.

Muistiorganisaatioiden rooli toimenpideohjelman toteutuksessa

Toimenpide-ehdotuksessa muistiorganisaatioiden rooli jää irralliseksi. Toimenpideohjelma tunnustaa museot ja arkistot kulttuuriperinnön tallentajina, joiden tulisi tukea yhteisöjen omaa kulttuuriperintötyötä ja sen tallennusta. Suomalaiset museot tekevät aktiivisesti nykydokumentointia ja niin esineellisen kuin aineettoman kulttuuriperinnön tallennustyötä. Niillä on käytössään kehittyneet kokoelmanhallintajärjestelmät ja standardisoidut käytänteet kulttuuriperinnön digitointiin. Digitaalisuus on tehnyt museoiden kokoelmat entistä saavutettavammiksi (Finna.fi ja Europeana.eu -palveluja). Erilaiset yhteisöt ovat oppineet käyttämään museoiden tarjoamia kulttuuriperintöaineistoja mm. jakamalla ja kommentoimalla niitä sosiaalisen median alustoilla.

Myös Tako eli suomalaisten museoiden kokoelma- ja tallennustyön työjako on kehittynyt viimeisten 10 vuoden aikana. Museot ovat sitoutuneet tallentamaan historiaa ja kulttuuri-ilmiöitä ennalta laaditun suunnitelman pohjalta. Tällä suunnitelmallisuudella on haluttu välttää kokoelmien päällekkäisyyttä ja suunnata resurssien järkevää käyttöä. Olisi resurssien tuhlausta, jos Tako-yhteistyötä ei voitaisi käyttää myös aineettoman kulttuuriperinnön tallennuksessa. Tähän viitaten, museoilla tulisi olla keskeisempi rooli aineettoman kulttuuriperinnön tallennuksen koordinoinnissa. Nyt toimenpideohjelmassa niiden tehtäväksi on lähinnä määritelty yhteisöllisen toiminnan tukeminen. Kokemus on osoittanut, että yhteisöjen ja kansalaisjärjestöjen mahdollisuudet ovat rajalliset, varsinkin kun puhutaan sukupolvelta toiselle välitettävästä aineettomasta perinnöstä. Finnan ja sosiaalisen median alustojen kautta museot voivat osallistaa yhteisöjä ja sitä kautta tukea aineettoman kulttuuriperinnön tallennusta. Museot ovat kulttuuriperinnön asiantuntijoita ja niillä tulisi olla kokonaisvastuu aineettoman kulttuuriperintötyön tallennuksen koordinoinnista.

Toimenpideohjelman käsitys kulttuurista

Toimenpideohjelman käsitys kulttuurista kaipaa hiomista. Ohjelmassa puhutaan aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta ja säilyttämisestä. Sanat suojeleminen ja säilyttäminen viittaavat siihen, että kulttuuri halutaan pitää muuttumattomana. Tämä on kuitenkin epäonnistunut tulkinta elävästä perinnöstä. Säilyttämisen ja suojelemisen sijaan tulisi tunnustaa, että kulttuuri on alati muuttuvaa. Perinteitä voidaan ylläpitää ja vaalia, mutta se ei tarkoita yhteisöllisen elämän tai sen taitojen museoimista. Aineettoman perinnön toimenpideohjelman tarkoitus olisi ennen kaikkea tehdä näkyväksi yhteisöllisen elämän monimuotoisuutta ja haastaa sen toimijat mukaan siihen prosessiin, jota tehdään kulttuuriperintötyön saralla mm. Finna.fi ja Europeana.eu -palveluissa.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää antaa esittelytekstin mukaisen lausunnon Aineettoman kulttuuriperinnön toimenpideohjelmasta 2023-2028.
Päätös	Kaupunginhallitus päätti antaa esittelytekstin mukaisen lausunnon Aineettoman kulttuuriperinnön toimenpideohjelmasta 2023-2028.
Lisätietoja	Museonjohtaja Mikko Kero, p. 040 1044 4150, sähköposti mikko.kero(at)lieksa.fi